

Nederlandse samenvatting van het rapport:

“An Untapped Potential”

Hoe inclusief is de Nederlandse ontwikkelingssector voor mensen met een beperking? Stappen gezet sinds de ratificatie van VN-Verdrag Handicap.

Inclusie van de meest gemarginaliseerde en kwetsbare groepen ter wereld vormt de kern van de meeste ontwikkelingsprogramma's en -initiatieven, maar hierbij ligt de focus zelden op mensen met een beperking. Dit erkennend, werd in 2006 het Verdrag van de Verenigde Naties (VN) aangenomen inzake de Rechten van Personen met een Handicap (kortweg VN-Verdrag Handicap, of VRPH), in een poging de wereldwijde inspanningen om actief rekening te houden met handicaps als onderdeel van de inclusieagenda te bevorderen. Tot op heden hebben 168 VN-lidstaten de VRPH geratificeerd, waaronder Nederland.

Artikel 32 van de VRPH wordt getoetst aan negen indicatoren partijen in het noorden en het zuiden aanmoedigen om in internationale samenwerking en ontwikkelingsagenda's de VRPH actief op te nemen. Sinds het verdrag in 2006 in werking is getreden, heeft het Ontwikkelingshulpcomité (DAC) van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) een 'disability marker' geproduceerd om de voortgang te evalueren met betrekking tot inclusieve programmering. Het is echter onduidelijk in hoeverre Nederland gebruik maakt van dit instrument en artikel 32 daadwerkelijk uitvoert, hetgeen aanleiding geeft tot de vraag die in dit rapport aan de orde wordt gesteld: *Wat is de huidige stand van zaken in Nederland met betrekking tot de implementatie van artikel 32 van de VRPH?*

Deze vraag werd onderzocht door het analyseren van documenten, inclusief beleidsnotities en beschikbare (grijze) literatuur, en door middel van interviews met relevante overheidsfunctionarissen, maatschappelijke organisaties en deskundigen. Uit de analyse blijkt dat er binnen de Nederlandse overheid een groeiend besef is van het belang van *disability inclusion* in de ontwikkelingssector, maar alle pogingen om artikel 32 van de VRPH expliciet aan te pakken zijn halfslachtig of afwezig. Volgens het College voor de Rechten van de Mens houden ontwikkelingsprogramma's die door de Nederlandse overheid worden ondersteund niet structureel rekening met de rechten van mensen met een beperking. Programma's die inclusie van deze groep bevorderen vertegenwoordigen slechts circa 2% van het totale Nederlandse officiële ontwikkelingshulpbudget.

Om inspiratie op te doen voor mogelijke handwijzen voor de Nederlandse overheid is een verscheidenheid aan internationale initiatieven om de VRPH te implementeren uitgelicht, waaronder het Global Action on Disability (GLAD) -netwerk, dat 34 (overheids-)instanties die financiële en technische ondersteuning bieden voor inclusie-initiatieven multilateraal verenigt; Red een Kind, een Nederlandse ontwikkelingsorganisatie die strategieën ontwikkelt voor inclusie van kinderen met een handicap op lokaal niveau; en 'Make 12,4% Work, een Oegandees initiatief dat de kloof tussen het bedrijfsleven en de publieke sector overbrugt om inclusie te realiseren.

Op basis van de analyse worden negen aanbevelingen aan Nederland gedaan om noodzakelijke stappen te nemen om VRPH-artikel 32 te implementeren:

Aanbevelingen: Ontsluiten van het Potentieel

Het rapport presenteert negen aanbevelingen, die zijn geformuleerd op basis van de interviews en de geanalyseerde documentatie, om de implementatie van artikel 32 in Nederland vooruit te helpen.

1. Stel een regeringsmemo op over de implementatie van artikel 32

Nederland heeft zich gecommitteerd aan artikel 32. Het is daarom niet langer een kwestie van bereidheid; actie is vereist. Nederland zou artikel 32 als wettelijk kader en zijn indicatoren als routekaart naar inclusie voor mensen met een beperking moeten gebruiken. De VRPH moet een cruciaal onderdeel worden van strategieën voor inclusie, zowel in beleid als in de praktijk. De eerste stap om dit te realiseren is het opstellen van een memo over hoe artikel 32 zal

worden geïmplementeerd in de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking en hoe het artikel kan worden vertaald in het werk van bijvoorbeeld ambassades, maatschappelijke organisaties en multilaterale partnerschappen. Bovendien moet worden geschetst wat de consequenties zijn van non-implementatie van dit artikel voor de relaties tussen Nederland en andere overheden en hoe dit handelsovereenkomsten zal beïnvloeden.

2. Implementeer de OESO DAC 'disability marker' om de voortgang van inclusie te volgen

Rapportage over artikel 32 en inclusie van handicap binnen programma's verschaft objectieve inzichten in de vooruitgang die is geboekt, of in het gebrek daaraan. Het maakt zichtbaar wat nodig is om inclusie van mensen met een beperking vooruit te helpen. De OESO DAC 'disability marker' helpt bij het systematisch volgen van ontwikkelingen op het gebied van inclusie en moet daarom worden overgenomen.

3. Faciliteer gelijktijdig empowerment en participatie

Er zijn twee manieren om *disability inclusion* te bevorderen: ten eerste door empowerment van mensen met een beperking en ten tweede door ervoor zorgen dat ze aan alle programma's kunnen deelnemen. Beide manieren zijn essentieel. Enerzijds moeten alle ontwikkelingsprogramma's in elk stadium inclusief zijn (van ontwerp tot begunstigen). Nederland moet verantwoordelijkheid nemen voor de programma's die worden gefinancierd door Nederlands geld en te allen tijde vermijden (onbedoeld) bij te dragen aan de uitsluiting van mensen met een beperking (bijvoorbeeld door ontwikkeling van ontoegankelijke infrastructuur). Aan de andere kant zijn er programma's nodig die specifiek gericht zijn op empowerment van mensen met een beperking, om hindernissen voor participatie weg te nemen en (sociale) uitsluiting aan te pakken. Een manier om zowel empowerment als participatieve programmering te stimuleren is om financiële prikkels te bieden aan organisaties die in hun voorstellen aandacht besteden aan *disability inclusion*.

4. Zorg dat programma's zijn ingebed in de lokale context

Een goed begrip van de lokale perspectieven op handicap zou het uitgangspunt moeten zijn van elk programma of activiteit op het gebied van inclusie, om eigenaarschap en goede implementatie te waarborgen en om ongelijke relaties te voorkomen. Samenwerking met lokale organisaties is belangrijk om programma's in te bedden in de lokale context.

5. Versterk de Nederlandse capaciteit (personele inzet, kennis en financiering) inzake inclusie

De Nederlandse overheid moet investeren in versterking van *disability inclusion* in termen van de inzet van personeel, kennis en financiering. Dit begint met een VRPH focuspunt binnen het ministerie van Buitenlandse Zaken, met een duidelijk mandaat en voldoende tijd en capaciteit om zich aan deze taak te committeren. Dit zorgt voor systematische inspanningen in plaats van gefragmenteerde en ad hoc activiteiten die afhankelijk zijn van mensen die vanuit persoonlijke interesse betrokken zijn bij inclusie. Tegelijkertijd moet kennis binnen de overheid en ambassades over inclusie van mensen met een beperking worden opgebouwd (bijvoorbeeld door ambassadeurs te trainen over mensenrechten, inclusie en de verschillende vormen van uitsluiting). Dergelijke expertise kan worden opgebouwd door structurele financiering te bieden aan gehandicaptenorganisaties om trainingen te ontwikkelen om *disability inclusion* mainstream te maken en kennis over te dragen aan de Nederlandse overheid/het ministerie van Buitenlandse Zaken en ontwikkelingsorganisaties. Tegelijkertijd moeten gehandicaptenorganisaties kritisch reflecteren op hun eigen organisaties en inclusiever worden op verschillende niveaus, zoals bijvoorbeeld gender, verschillende vormen van handicap, etniciteit etc.

6. Hanteer een intersectionele blik om de meerdere lagen van uitsluiting aan te pakken

Nederland loopt voorop in de diversiteitsagenda, bijvoorbeeld op gebied van van gender, jongeren en LHBTQI (lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender, queer en intersekse). Handicap kan in deze agenda worden opgenomen middels een intersectionele blik, aangezien uitsluiting zich manifesteert zich op meerdere manieren. Het betrekken van feministen of andere koplopers binnen verschillende afdelingen van de Nederlandse overheid en binnen maatschappelijke organisaties kan een goed startpunt zijn om een dergelijke visie te ontwikkelen. Deze mensen weten wat het betekent om uitgesloten te worden en kunnen mogelijk pleitbezorger worden voor handicap-inclusieve verandering.

7. Wees internationaal betrokken om wereldwijd te leren en samen te werken aan inclusie

Nederland moet internationaal meer betrokkenheid tonen, actief deelnemen aan het GLAD-netwerk en andere internationale initiatieven, zoals de jaarlijkse Global Disability Summit, om geïnspireerd te raken en samen te werken aan *disability inclusion* wereldwijd.

8. Wees bewust van de economische voordelen van inclusie

We moeten onze perspectieven herformuleren en onthouden dat voordelen van inclusie van mensen met een beperking veel verder strekken dan een morele verplichting - er zijn eindeloze economische voordelen te realiseren voor de hele samenleving wanneer inclusie een kernfocus wordt. Banen, kansen en economische groei behoren allemaal tot de mogelijkheden van *disability inclusion*.

9. Aan de slag!

Vallen en opstaan, leren door te doen; het is beter om stappen te zetten en de strategieën onderweg te perfectioneren, dan te blijven discussiëren en wachten op de 'juiste' strategie. De operationalisering van inclusie moet dicht bij huis beginnen, binnen de overheid en maatschappelijke organisaties, bijvoorbeeld door zaken als het personeelsbeleid en de toegankelijkheid van voorzieningen (zoals rolstoeltoegankelijke gebouwen) onder de loep te nemen.

Tot slot

Hoewel aanbevelingen 1 tot en met 9 advies geven over *hoe* vooruitgang kan worden geboekt bij de uitvoering van Artikel 32, is het van cruciaal belang om vast te stellen dat het een uitdaging blijft om Artikel 32 volledig te implementeren, zolang mensen met een beperking worden gestigmatiseerd, als incapabel worden beschouwd en anderen ongemak ervaren in hun omgeving. Maar als we beginnen met actie ondernemen, zonder onze vooroordelen te vergeten en onszelf dwingen onze huidige manier van denken te veranderen, kunnen we niet alleen de fysieke barrières doorbreken die mensen met een beperking ervaren, maar ook onze eigen mentale barrières.

Het rapport "An Untapped Potential" is opgesteld door The Broker, in opdracht van de Dutch Coalition on Disability and Development. De digitale versie van dit rapport is beschikbaar om te downloaden via www.dccd.nl/resources